

Roters

Sant Mateu de Bages

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Demarcació de Castelltallat
Emplaçament Ctra. BV-3002, al km. 10.5 camí direcció S-W cap a Caseta de l'Oliva. D'aquí camí est i trencall sud
Alçada: 624

Coordenades:

Latitud: 41.81512
Longitud: 1.62657
UTM Est (X): 385926
UTM Nord (Y): 4630161

Classificació

Número de fitxa 08229 - 290
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Medieval Modern Contemporani Popular
Segle XIII-XX
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Observacions protecció: Pla especial del catàleg de masies i cases rurals en sòl no urbanitzable (núm. 66)
Data aprovació: dc., 20/01/2010 - 12:00
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: 002206000CG83B0001XS
Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa: dc., 12/07/2017 - 02:00

Descripció

Masia d'origen medieval, de dimensions mitjanes emplaçada vora el torrent anomenat la Rasa i uns 2 km a l'oest de Claret de Cavallers. El conjunt consta del cos residencial més diversos coberts aïllats, alguns de nova construcció. Sembla que la construcció originària era una torre quadrada, situada a l'angle nord-oest i que es conserva, tot i que rebaixada de l'alçada inicial. Al seu voltant es devien formar les primeres estances de la masia, més tard ampliada pels costats sud i est fins atènyer les dimensions actuals. Tanmateix, la casa té una estructura complexa, fruit de múltiples fases. Actualment el cos residencial és de planta rectangular i consta de planta baixa més un pis i golfes. Pels costats nord i oest s'ha ampliat amb coberts o cossos adossats. El portal d'entrada (del 1871) és a llevant. Les finestres són de tipologia diversa i de distribució irregular, fruit de les successives modificacions de la casa. A l'interior l'habitatge ha conservat bé la tipologia tradicional. Als baixos hi trobem estances amb arcs apuntats i una llinda amb un interessant gravat d'una creu patent sobre el monticle de Gòlgota. Un dels elements més rellevant és una gran cisterna, al costat nord. Es tracta d'una obra feta amb carreus perfectament regulars i d'una gran perfecció tècnica, que recollia les aigües pluvials mitjançant canalitzacions de pedra. El brocal de la cisterna es troba en una terrassa i comunica amb el dipòsit, situat al nivell inferior. Aquesta obra podria correspondre als segles XVI-XVIII. Sembla que en algun moment d'aquest període es va fer una remodelació important a la casa. D'aquesta fase seria una interessant porta decorada amb motllures que es troba a la sala i que més tard va quedar tapiada. Pel que fa a l'antiga torre, estava obrada amb carreus ben tallats que encara es poden observar en algun sector, tot i que el parament actual és arrebossat. En una fotografia de principis de segle XX encara es pot veure la seva alçada originària, i posteriorment es va rebaixar al nivell de la teulada.

Observacions:

Inscripció al portal principal: 1871 Informació facilitada per Josep M. Feixas i per Josep Bastardas

Història

En el seu origen el mas Roters era una torre de defensa. Al segle XI es pot relacionar amb la família militar dels Rodballs (pròxima als Cardona), que en tindria el domini útil, mentre que el domini directe seria dels Cardona i/o de la col·legiata de Sant Vicenç de Cardona. En un testament de l'any 1151 els germans Ramon i Guillem de Cardona (nebots del vescomte Ramon Folc II) fan donació d'una condolina o coromina vescomtal situada a Rodballs a l'almoïna de Sant Vicenç de Cardona. Al segle XII hi ha documentat un litigi de la família Rodballs amb la casa vescomtal de Cardona i la col·legiata de Sant Vicenç precisament pel domini de Roters. Segons un document de 1135, però, aquest any Roters no tenia castlà i els Rodballs ja feia temps que no hi eren. Els Cardona posaren al capdavant de les dominatures a la zona de Calonge i la Molsosa a Pere Guillem Biosca, que es cuidà de buscar una solució per a Roters i altres masos (RODRÍGUEZ, 2009: 563-564). Segons aquest document, el 1135 formava part d'una condolina vescomtal (és a dir, un territori en condomini) que tenia quatre masos en total. Dos apareixen clarament identificats: Roters i Boixeda. Els altres dos podrien ser Valentines (mansum de Bela de Fonte Morello) i Codony (mansum Raymundi Agrani). Un altre document important és el testament que el vescomte de Cardona Guillem va fer el 20 de març de 1213 (RODRÍGUEZ, 2009: 143), on consta que fa una deixa a Berenguer de Claret, fill del comanador del Temple Bernat de Claret, del mas Roters de Castelltallat. Segons Josep Bastardas, a partir d'aquesta data Roters entraria dins l'esfera de l'Orde del Temple, igual que el castell molt proper de Claret de Cavallers i altres llocs de la serra de Castelltallat. A aquest moment podria correspondre la creu patent o templeria dalt del Gòlgota que trobem en una llinda del mas. Segons Bastardas, Bernat de Claret seria el responsable d'organitzar un complex templer en diferents punts de la serra de Castelltallat. Alguns estudiosos consideren que els Claret podrien ser una branca de la família dels

Cardona a través de la línia dels Claramunt. Una prova indirecta d'això podrien ser les similituds entre el gravat de Roters i l'escut dels Claramunt, que consisteix en un turó florit amb una flor de lis. Així doncs, la creu de Roters podria correspondre al segle XIII, moment en que el mas tenia forma de torre, que es comunicava visualment amb Claret dels Cavallers, i tal vegada aleshores s'hi haurien començat a construir algunes dependències. En els segles posteriors Roters devia evolucionar cap a un mas més convencional. Segons consta en un capbreu de Castelltallat fet pels ducs de Cardona, l'any 1686 estava unit al mas veí de Codony i prestava un cens i carnelatge als ducs. Tenim el dubte, però, de si aquest mas Codony es refereix a l'actual Codony o al Codonyot: una casa també molt propera, que sembla força antiga i des de temps immemorials està unida a Roters. Des del segle XVII coneixem la genealogia dels propietaris de Roters gràcies a un treball de recerca familiar fet per un parent de la família: Francesc Feixas García, de Barcelona. El 1673 es va produir un matrimoni entre Mariana Roters, l'hereva del mas, i un pubill de nom Jaume Feixas Masana, procedent de Rajadell. Des d'aleshores els hereus del mas han portat el cognom Feixas. Els següents hereus foren: Josep Feixas Roters (nascut el 1675), Josep Feixas Vilajoana (nascut el 1702), Josep Feixas Guitard (nascut el 1752), Pere Feixas (el 1777), Ramon Feixas Rivalta (el 1801), Josep Feixas Bonsfills (el 1840), Benet Feixas Bonsfills (el 1855), Antoni Feixas Tomasa (el 1883), Josep Feixas Puigdel·lívol (el 1909) i Miquel Feixas Camps (el 1948). Durant els anys de postguerra van funcionar prop de Roters diverses mines de carbó, les quals eren explotades per un tal Copons. Molts dels homes que treballaven a les mines vivien com a estadants a la masia. Les mines de Roters no van funcionar gaires anys, ja que eren de les menys rendibles.

Bibliografia

AA.DD (2017). Memòries Castelltallat. Història popular de la pagesia al municipi de Sant Mateu de Bages. L'Arada, SCCL, p. 44, 45, 48, 100, 127, 144.

BASTARDAS, Josep (2014). De les terres de Domenic als termes de Castelltallat, Fals i Camps. Una visió històrica sobre els dominis senyorials d'aquest territori des de l'època carolíngia fins a l'època moderna (ss. X-XVI). Treball inèdit.

FEIXAS GARCÍA, Francesc (1993). Breus dades històriques de l'arbre de la família Feixas (treball particular).

GRUP SOLUCIONS MANRESA (2009). Pla especial del Catàleg de masies i cases rurals en sòl no urbanitzable de Sant Mateu de Bages. Ajuntament de Sant Mateu de Bages (núm. 66).

RODRÍGUEZ BERNAL, Francesc (2009). Els vescomtes de Cardona al segle XII. Una història a través dels seus testaments. Lleida, Universitat d'Estudis Ilerdencs - Fundació Pública de la Diputació de Lleida, p. 143-151.

